Valiokunnan mietintö TaVM 9/2026 vp─ HE 37/2026 vp

Talousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Euroopan unionin hiilirajamekanismia koskevan asetuksen toimeenpanosta annetun lain 1 a ja 4 a §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Euroopan unionin hiilirajamekanismia koskevan asetuksen toimeenpanosta annetun lain 1 a ja 4 a §:n muuttamisesta (HE 37/2026 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- erityisasiantuntija Asko Sinervo, työ- ja elinkeinoministeriö
- erityisasiantuntija Valtteri Härmälä, työ- ja elinkeinoministeriö
- lakimies Jussi Törmänen, Tulli
- energia- ja ilmastoasiantuntija Arttu Karila, Elinkeinoelämän keskusliitto ry
- ympäristöpäällikkö Antti Heikkinen, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- asiantuntija, kestävä kehitys, Petteri Heliste, Teknologiateollisuus ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:
- Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Euroopan unionin hiilirajamekanismia koskevan asetuksen toimeenpanosta annettua lakia. Esityksen tarkoituksena on antaa hiilirajamekanismia koskevan Euroopan unionin asetuksen muuttamisesta johtuvat kansalliset säännökset.

Esityksen mukaan toimivaltainen kansallinen viranomainen voisi alentaa asetuksen seuraamusmaksua koskevassa säännöksessä tarkoitettua, esimerkiksi päästötodistuksien palauttamatta jättämisestä määrättävää seuraamusmaksua tietyissä tapauksissa. Lisäksi lakiin lisättäisiin soveltamisen kannalta tarpeelliset määritelmät.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan keväällä 2026.

Valmis
5.0

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Ehdotuksen taustalla ovat Euroopan komission 26.2.2025 julkaisemat niin sanotut Omnibus I -ehdotukset, joihin sisältyi myös ehdotuksia hiilirajamekanismin yksinkertaistamiseksi ja tehostamiseksi. Ehdotukset hyväksyttiin asetuksella (EU) 2025/2083.

Muutokset koskivat muun muassa CBAM-tuonnin kynnysarvon muuttamista lähetyskohtaisesta 150 euron rajasta 50 tonnin maahantuojakohtaiseen rajaan, laskennallisia oletusarvoja EU:n ulkopuolella maksetulle hiilen hinnalle, tuotesidonnaisten päästöjen laskemista, CBAM-todistusten myyntiä ja takaisinostoa, CBAM:n soveltamisalaa sekä valtuutetun CBAM-ilmoittajan aseman myöntämistä.

Asetus hiilirajamekanismiasetuksen muuttamisesta mahdollistaa lisäksi seuraamusmaksujen alentamisen. Seuraamusmaksujen alentaminen on mahdollista ensinnäkin silloin, kun valtuutettu CBAM-ilmoittaja ei palauta oikeaa lukumäärää CBAM-todistuksia kolmannen osapuolen, toisin sanoen toiminnanharjoittajan, todentajan tai 9 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun hiilen hinta-asiakirjat sertifioivan riippumattoman henkilön, antamien virheellisten tietojen vuoksi. Toimivaltainen viranomainen voisi alentaa seuraamusmaksua lisäksi silloin, jos tuoja ylittää yhtenäisen massaperusteisen kynnysarvon enintään 10 prosentilla kyseisestä kynnysarvosta, tai hiilirajamekanismiasetuksen 17 artiklan 7 a kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa.

Toisin kuin muut asetuksen muutokset, seuraamusmaksujoustot edellyttävät hiilirajamekanismia koskevan asetuksen toimeenpanosta annetun lain muuttamista, sillä viranomaisen harkinnan sanktion määräämättä jättämisestä tulee olla sidottua harkintaa siten, että seuraamusmaksu on jätettävä määräämättä laissa säädettyjen edellytysten täyttyessä.

Seuraamusmaksun alentaminen perustuisi kokonaisarviointiin. Arvioinnissa voidaan ottaa huomioon laiminlyöjän yhteistyöhalukkuus ja toimet laiminlyödyn velvoitteen korjaamiseksi, laiminlyönnin toistuvuus, kesto, vakavuus, laajuus, tahallisuus ja tuottamuksellisuus sekä laiminlyönnin toistuvuus.

Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa ehdotettuun sääntelyyn on suhtauduttu pääosin myönteisesti. Hallituksen esitykseen ei sisälly kansallista lisäsääntelyä, vaan kyse on hiilirajamekanismiasetuksen kansallisesta täytäntöönpanosta, joka mahdollistaa asetuksen yhdenmukaista toimeenpanoa ja soveltamista. Talousvaliokunta pitää tätä tärkeänä yhtäläisten kilpailuedellytysten turvaamiseksi. Toisaalta on tuotu esille, että hallinnollisen taakan keventämistä ei tule tehdä ilmastotavoitteiden kustannuksella, ja kiinnitetty huomiota ehdotuksen ympäristövaikutusten arvioinnin puutteeseen. Talousvaliokunnan saaman selvityksen perusteella ei ole oletettavaa, että nyt tarkasteltavalla ehdotuksella olisi merkittäviä ympäristövaikutuksia, mutta valiokunta kiinnittää laajemmin kriittistä huomiota viimeaikaisten hiilirajamekanismin muuttamista koskevien EU-tason lainsäädäntöehdotusten vaikutusarviointien puutteisiin (ks. myös TaVL 12/2026 vp — U 19/2026 vp).

Asiantuntijakuulemisessa on kiinnitetty huomiota myös siihen, että hiilirajamekanismi tuo yrityksille merkittäviä tiedonkeruu- ja raportointivelvoitteita erityisesti kolmansien maiden toimitusketjuista. Talousvaliokunta korostaa, että toimeenpanon onnistuminen

kokonaisuudessaan riippuu jatkossa ennen kaikkea selkeästä viranomaisohjeistuksesta, riskiperusteisesta valvonnasta ja yrityksiä tukevasta neuvonnasta. Talousvaliokunta korostaa selkeän ohjeistuksen tarvetta vaadittavasta dokumentaatiosta erityisesti kolmansien maiden virheellisten tietojen osalta.

Talousvaliokunta ehdottaa lakiehdotuksen 1 a §:n 4 kohtaan teknisluonteista muutosta, joka seuraa uusien 5—9 kohdan lisäämisestä pykälään. Samoin pykälän uuteen 9 kohtaan tehtäisiin teknisluonteinen muutos.

Talousvaliokunta pitää hallituksen esitykseen sisältyvää lakiehdotusta tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena ja puoltaa sen hyväksymistä edellä mainituin vähäisin lakiteknisin muutoksin.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Talousvaliokunnan päätösehdotus:

> *Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 37/2026 vp sisältyvän lakiehdotuksen.* ***(Valiokunnan muutosehdotukset)***

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

Euroopan unionin hiilirajamekanismia koskevan asetuksen toimeenpanosta annetun lain 1 a ja 4 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Euroopan unionin hiilirajamekanismia koskevan asetuksen toimeenpanosta annetun lain (1288/2023) 1 a §:n 4 kohta, sellaisena kuin se on laissa 753/2024, ja

lisätään 1 a §:ään, sellaisena kuin se on laissa 753/2024, uusi 5–9 kohta sekä 4 a §:ään, sellaisena kuin se on laissa 753/2024, uusi 4 ja 5 momentti seuraavasti:

1 a §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

— —

4) *yhteisellä keskuskauppapaikalla* CBAM-todistusten myyntiä ja takaisinostoa varten perustettavaa yhteistä keskuskauppapaikkaa;

5) *toiminnanharjoittajalla* hiilirajamekanismiasetuksen 3 artiklan 31 alakohdassa tarkoitettua henkilöä, joka käyttää kolmannessa maassa sijaitsevaa laitosta tai jolla on määräysvalta kolmannessa maassa sijaitsevassa laitoksessa, mukaan lukien emoyritys, jolla on määräysvalta kolmannessa maassa sijaitsevassa laitoksessa;

6) *todentajalla* hiilirajamekanismiasetuksen 8 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua akkreditoitua todentajaa;

7) *yhtenäisellä massaperusteisella kynnysarvolla* hiilirajamekanismiasetuksen liitteen VII kohdassa 1 vahvistettua yhtenäistä massaperusteista kynnysarvoa;

8) *tuojalla* hiilirajamekanismiasetuksen 3 artiklan 15 alakohdassa tarkoitettua henkilöä, joka antaa tavaroiden vapaaseen liikkeeseen luovutusta koskevan tulli-ilmoituksen tai Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 952/2013 täydentämisestä tiettyjä unionin tullikoodeksin säännöksiä koskevien yksityiskohtaisten sääntöjen osalta annetun komission delegoidun asetuksen (EU) 2015/2446 175 artiklan 5 kohdan mukaisen päätöstilityksen omissa nimissään ja omaan lukuunsa, ja, jos tulli-ilmoituksen antaa välillinen tulliedustaja unionin tullikoodeksista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 952/2013 18 artiklan mukaisesti, henkilöä, jonka lukuun tällainen ilmoitus annetaan;

9) *hiilen hinta-asiakirjat sertifioivalla riippumattomalla henkilöllä* hiilirajamekanismiasetuksen 9 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua hiilen hinta-asiakirjat sertifioivaa riippumatonta henkilöä.

4 a §

Seuraamusmaksu

— —

Tulli voi alentaa seuraamusmaksua:

1) jos valtuutettu CBAM-ilmoittaja ei palauta oikeaa lukumäärää CBAM-todistuksia toiminnanharjoittajan, todentajan tai hiilen hinta-asiakirjat sertifioivan riippumattoman henkilön antamien virheellisten tietojen vuoksi;

2) jos tuoja ylittää yhtenäisen massaperusteisen kynnysarvon enintään 10 prosentilla;

3) hiilirajamekanismiasetuksen 17 artiklan 7 a kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa.

Seuraamusmaksun alentaminen perustuu kokonaisarviointiin. Arvioinnissa voidaan ottaa huomioon laiminlyöjän yhteistyöhalukkuus ja toimet laiminlyönnin korjaamiseksi, laiminlyönnin toistuvuus, kesto, vakavuus ja laajuus sekä laiminlyönnin tahallisuus ja tuottamuksellisuus.

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

Valiokunnan mietintö TaVM 9/2026 vp

Helsingissä 28.4.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Vilhelm Junnila ps
jäsen Noora Fagerström kok
jäsen Kaisa Garedew ps
jäsen Lotta Hamari sd
jäsen Timo Harakka sd
jäsen Timo Mehtälä kesk
jäsen Matias Mäkynen sd
jäsen Mikko Ollikainen r
jäsen Merja Rasinkangas ps
jäsen Oras Tynkkynen vihr
jäsen Sinuhe Wallinheimo kok
varajäsen Hanna Laine-Nousimaa sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Lauri Tenhunen